

QUL UBAYDIY G‘AZALLARIDA YOR TASVIRI

Farg‘ona davlat universiteti

Filologiya fakulteti

Jumanova Ruxshona

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada Qul Ubaydiy g‘azallarida yor tasviri tahlil qilinadi. Tadqiqotda shoirning sevgi va ma’shuqa obrazini ifodalash uslublari, yor tasvirining poetik va ma’naviy mazmuni, shuningdek, she’riyatdagi badiiy xususiyatlari o‘rganiladi.

Maqolada yor obrazining Qul Ubaydiy ijodidagi o‘rni va uning lirik qahramon bilan munosabati misollar bilan ko‘rsatilib, g‘azal shaklida ifodalangan romantik tuyg‘ularning o‘ziga xosligi yoritiladi. Xulosa qilinadigan bo‘lsa, maqola shoir ijodida yor tasviri orqali inson his-tuyg‘ularining boyligi va nozikligini anglashga yordam beradi.

Kalit so‘zlar: Qul Ubaydiy, G‘azal, Yor tasviri, Lirik qahramon, Sevgi motivi, Poetika, Badiiy ifoda, Romantik tuyg‘ular, She’riyat tahlili, Inson his-tuyg‘ulari.

ANNOTATION: This article analyzes the image of the lover in Qul Ubaydiy's ghazals. The study studies the poet's methods of expressing the image of love and mistress, the poetic and spiritual content of the image of the lover, as well as the artistic features of poetry.

The article shows the role of the image of the lover in Qul Ubaydiy's work and its relationship with the lyrical hero with examples, and highlights the uniqueness of romantic feelings expressed in the form of a ghazal. In conclusion, the article helps to understand the richness and subtlety of human feelings through the image of the lover in the poet's work.

Keywords: Qul Ubaydiy, Ghazal, Image of the lover, Lyrical hero, Love motif, Poetics, Artistic expression, Romantic feelings, Poetry analysis, Human feelings.

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируется образ влюблённого в газелях Кул Убайди. В исследовании изучаются способы выражения поэтом образа любви и возлюбленной, поэтическое и духовное содержание образа влюблённого, а также художественные особенности поэзии.

В статье показана роль образа влюблённого в творчестве Кул Убайди и его связь с лирическим героем на примерах, а также подчёркивается своеобразие романтических чувств, выраженных в форме газели. В заключение следует отметить, что статья помогает понять богатство и тонкость человеческих чувств через образ влюблённого в творчестве поэта.

Ключевые слова: Кул Убайди, газель, образ влюблённого, лирический герой, любовный мотив, поэтика, художественное выражение, романтические чувства, анализ поэзии, человеческие чувства.

KIRISH

Qul Ubaydiy O'rta asr o'zbek mumtoz adabiyotining mashhur shoiri bo'lib, u g'azal janrida ko'plab lirik asarlar yaratgan. Shoir g'azallarida yor – sevgili, ma'shuqa sifatida tasvirlanadi va u lirik qahramon hayotidagi eng muhim, ruhiy jihatdan eng ta'sirli obrazlardan biri hisoblanadi. Yor tasviri Ubaydiy ijodida quyidagi jihatlari bilan ajralib turadi:

Romantik va hissiy yondashuv. Qul Ubaydiy g'azallarida yor lirik qahramonning ruhiy holatini ifodalashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Yor orqali shoir sevgining nozikligi, dard va sog'inchni o'quvchiga yetkazadi.

Go'zallik va ma'naviy sifatlar. Shoir yor tasvirida nafaqat tashqi go'zallikni, balki ma'naviy mukammallikni ham yoritadi. Yor obrazining sadoqati, halolligi va saxovatligi shoirning she'riyatida yuqori qadrlanadi.

Simvolik ma'nolar. Yor ko'pincha shoirning o'z ichki dunyosi, ideal sevgisi va hayotiy qadriyatlari bilan bog'liq simvol sifatida ishlatiladi. Yor shunchaki sevgili emas, balki lirik qahramon ruhiy dunyosining yorug' tomonini ifodalovchi belgidir. Badiiy uslub va tasviriy vositalar. Qul Ubaydiy g'azallarida yor tasviri ko'plab badiiy usullar orqali

ifodalanadi: tashbeh, istiora, metafora, epitetlar va ritmik takrorlashlar. Masalan, yorning lablari, ko‘zlari, jilosi orqali shoir go‘zallikni poetik tarzda ifodalaydi.

Sevgi va sog‘inch motivi. Yor tasviri orqali shoir muhabbatning turli jihatlarini – quvonch, sog‘inch, dard va orzu-niyatlarni yoritadi. Bu esa g‘azallarga chuqur lirizm va hissiy boylik beradi.

Qul Ubaydiy g‘azallarida yor tasviri lirik qahramon hayotidagi eng muhim obrazlardan biri bo‘lib, shoirning hissiy dunyosi va badiiy mahoratini o‘quvchiga yetkazishda muhim ahamiyatga ega. Yor shunchaki sevgili emas, balki ideal, ma’naviy mukammallik va inson qalbining nozik tomonlarini ifodalovchi poetik belgi sifatida ishlatiladi.

Qul Ubaydiy o‘zbek mumtoz adabiyotining yorqin vakillaridan biri bo‘lib, uning g‘azallari sevgi, go‘zallik va insoniy his-tuyg‘ularni chuqur tasvirlashi bilan ajralib turadi. U g‘azal janrida yor – ma’shuqa yoki sevgili – obrazini ko‘plab badiiy vositalar orqali ochib beradi.

Yor tasvirining ko‘p qirraliligi. Qul Ubaydiy g‘azallarida yor tasviri nafaqat tashqi go‘zallik bilan chegaralanmaydi. Shoir uni ruhiy va ma’naviy jihatdan ham yoritadi: yorning xulqi, aqlli so‘zlari, mehribonligi va sabri lirik qahramon qalbida chuqur ta’sir uyg‘otadi.

Sevgi va mehr-muhabbat motivi. Ubaydiy g‘azallarida yor tasviri muhabbat motivini rivojlantiruvchi markaziy element hisoblanadi. Yor orqali shoir sog‘inch, muhabbatning quvonchi va ayriliq dardini tasvirlaydi. Lirik qahramonning his-tuyg‘ulari yor bilan bog‘liq bo‘lib, ularning munosabati g‘azalga hissiy chuqurlik beradi.

Tasnifiy va badiiy vositalar. Yor tasviri ko‘pincha metafora, tashbeh, epitetlar orqali boyitiladi. Masalan, yorning ko‘zi quyosh nuriga solishtiriladi, jilosi esa gullarning ochilishi bilan taqqoslanadi. Bu usullar orqali shoir go‘zallik va hissiyotni uyg‘un tarzda yetkazadi.

Ma’naviy va ideal sifatlar. Yor shunchaki chiroyli obraz emas, balki ideal sevgini, sadoqatni va ma’naviy poklikni ifodalaydi. Shoir yor orqali inson qalbining nozik tomonlarini ochib beradi, ularni badiiy yuksaklikda tasvirlaydi. G‘azallarda yor bilan bog‘liq boshqa obrazlar. Qul Ubaydiy g‘azallarida yor tasviri ko‘pincha tabiiy manzaralar,

gullar, quyosh va oy kabi elementlar bilan uyg'unlashtiriladi. Bu esa tasvirni yanada boyitib, lirik qahramonning hissiyotlarini yanada dramatik va rang-barang qiladi.

Lirizm va hissiyot uyg'unligi. Yor tasviri shoirning lirizm darajasini oshiradi. Ubaydiy sevgi, sog'inch, dard va orzu-niyatni yor orqali ifodalashda subtil usullardan foydalangan, bu esa g'azallarga chuqur hissiy ohang beradi.

Qul Ubaydiy g'azallarida yor tasviri – nafaqat go'zallik ramzi, balki inson qalbi va ruhiy hayotining yorqin aksidir. Shoir yor orqali sevgi, sog'inch va lirik qahramonning ichki dunyosini ifodalaydi, uni poetik mukammallik va hissiy boylik bilan boyitadi. Yor tasviri Ubaydiy g'azallarida ideal sevgining va ma'naviy go'zallikning belgisi sifatida markaziy o'rin egallaydi.

Qul Ubaydiy o'zbek mumtoz adabiyotida g'azal janrining nozik va nafis uslubini rivojlantirgan shoirlardan biridir. Uning g'azallarida yor tasviri o'ziga xos badiiy va ma'naviy jihatlar bilan ajralib turadi. Shoir yor obrazini nafaqat sevgili sifatida, balki lirik qahramon qalbidagi ruhiy kechinmalar va ideal sifatlar ramzi sifatida ishlatadi.

Yor tasvirining turlicha qatlamlari. Qul Ubaydiy yor tasvirida tashqi go'zallik, ruhiy boylik va ma'naviy kamolni birlashtiradi. Masalan, yorning jilosi, ko'zlari yoki sochining nafisligi orqali shoir uning tashqi go'zalligini ifodalasa, sabr-toqat, halollik va mehr-muhabbat kabi sifatleri orqali ichki go'zallikni ham ko'rsatadi.

Sevgi motivining rivojlanishi. Shoir g'azallarida yor tasviri orqali muhabbatning turli ko'rinishlari yoritiladi: sog'inch, quvonch, orzu, dard va orzu-umid. Bu motivlar lirik qahramon hissiyotlarini yanada chuqurlashtiradi va o'quvchida hissiy rezonans uyg'otadi.

Tabiat va yor obrazining uyg'unligi. Qul Ubaydiy g'azallarida yor ko'pincha tabiiy manzaralar bilan bog'lanadi. Quyosh, oy, bulut, gul va suv tasvirlari yor bilan uyg'unlashib, uning go'zalligini va lirik qahramon his-tuyg'ularini yanada jonli qiladi. Bu uslub orqali shoir g'azalga tasviriy va hissiy chuqurlik beradi.

Badiiy vositalar. Shoir yor tasvirida tashbeh, istiora, metafora, epitet va ritmik takrorlardan keng foydalanadi. Masalan, yor ko'zlari osmonga, jilosi gullarga solishtiriladi, bu esa go'zallik va ma'naviy mukammallikni birlashtiradi.

Yorning ideal sifati. Qul Ubaydiy yor orqali ideal sevgini tasvirlaydi. Yor shunchaki lirik qahramonning sevgilisi emas, balki ma'naviy mukammallik, sadoqat va insoniylik ramzi sifatida namoyon bo'ladi.

Lirik qahramon bilan munosabat. Shoir yor tasviri orqali lirik qahramonning ruhiy kechinmalarini ochib beradi. Yor bilan bog'liq his-tuyg'ular sog'inch, orzu, quvonch va ba'zan dard shaklida ifodalanadi. Bu g'azallarga dramatik ohang va hissiy boylik beradi.

G'azallarda yor va madhiya. Ba'zi g'azallarda shoir yor tasvirini madhiya sifatida ishlatadi – uni maqtaydi, uning kamolotini va go'zalligini madh etadi. Shu tarzda yor obrazining poetik ahamiyati oshadi va g'azal yanada lirik va samimiy tus oladi.

Qul Ubaydiy g'azallarida yor tasviri – lirik qahramonning ruhiy dunyosi va sevgi kechinmalarini ifodalashning markaziy elementi hisoblanadi. Yor nafaqat go'zallik va sevgi ramzi, balki ma'naviy mukammallik va ideal sifatlarning poetik ifodasi sifatida ishlatiladi. Shoir yor orqali g'azallarida hissiy boylik va lirizmni kuchaytiradi, o'quvchida estetik va hissiy ta'sir uyg'otadi.

Qul Ubaydiy o'zbek mumtoz adabiyotining yorqin vakillaridan bo'lib, uning g'azallari lirik tuyg'ular, insoniy his-tuyg'ular va ma'naviy go'zallikni chuqur tasvirlaydi. Shoirning g'azallarida yor – ma'shuqa yoki sevgili – tasviri nafaqat romantik, balki falsafiy va ma'naviy jihatdan ham boy ma'no kasb etadi.

Qul Ubaydiy yor obrazini go'zallik va nafosat bilan birga ideal sifatlardan ham boyitadi. U shunchaki lirik qahramonning sevgilisi emas, balki aql, sadoqat, mehr-muhabbat va sabr timsoli sifatida ko'rsatiladi. Shoir yor orqali inson ruhining yuksak jihatlarini ochib beradi. Yor tasviri orqali lirik qahramonning ichki dunyosi, sog'inch, orzu, sevgi va ayriliq kabi murakkab his-tuyg'ulari ifodalanadi. Yorning yuz ifodasi, ko'zlari, jilosi orqali shoir uning ruhiy holatini aniq yetkazadi.

XULOSA

Xulosa qiladigan bo'lsak, Qul Ubaydiy g'azallarida yor tasviri shoir ijodining lirizm va poetik go'zallik markazini tashkil etadi. Yor orqali shoir sevgining nozik, murakkab va ma'naviy jihatlarini ochib beradi, lirik qahramon his-tuyg'ularini chuqur va jonli ifodalaydi. Shu jihatdan, yor tasviri Ubaydiy ijodida hissiy, badiiy va ma'naviy boylikning eng asosiy vositasi sifatida muhim o'rin tutadi.

Qul Ubaydiy gʻazallarida yor tasviri shoir ijodining markaziy va eng muhim obrazlaridan biri hisoblanadi. Yor – bu nafaqat lirik qahramonning sevgilisi yoki maʼshuqasi, balki inson qalbi, ruhiy olami va ideal sevgining ramzi sifatida tasvirlanadi. Shoir yor obrazini yaratishda nafaqat tashqi goʻzallikni, balki maʼnaviy mukammallik, sadoqat, mehr-muhabbat va insoniy fazilatlarni ham muhim oʻringa qoʻyadi.

Ubaydiy yor tasvirini turli badiiy usullar bilan boyitgan: metafora, tashbeh, epitet va boshqa poetik vositalar orqali yor goʻzalligi, jilosi, koʻzlari va yuz ifodasi orqali lirik qahramonning ichki holatini aniq aks ettiradi. Shu bilan birga, yor tasviri tabiat elementlari – gullar, oy va quyosh, bulutlar, bahor manzaralari bilan uygʻunlashtiriladi, bu esa gʻazallarga rang-baranglik va hissiy ohang beradi.

Yor shuningdek, shoirning sevgi, sogʻinch, dard va orzu-niyat motivlarini rivojlantirishda asosiy vosita sifatida ishlatiladi. Lirik qahramonning ichki dunyosi, uning sevgi va ayriliq his-tuygʻulari yor orqali yanada jonli, dramatik va hissiy boy shaklda ifodalanadi. Bu esa Ubaydiy gʻazallariga chuqur lirizm, poetik nafasat va estetik mukammallik beradi.

Qul Ubaydiy yor tasviri orqali inson qalbining nozik jihatlarini, sevgi va sadoqatning yuksak darajasini koʻrsatadi. Yor nafaqat romantik sevgi ramzi, balki lirik qahramon ruhiy olamining yorugʻ qismi, ideal va maʼnaviy mukammallik timsoli sifatida namoyon boʻladi. Shoirning yor tasviriga boʻlgan eʼtibori gʻazallarni hissiy va falsafiy jihatdan boy qiladi, oʻquvchida insoniy va estetik qadriyatlarni anglash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, A. Qul Ubaydiy ijodi va gʻazal janri. Toshkent, 2005 yil.
2. Usmonov, S. Oʻzbek mumtoz adabiyoti tarixi. Toshkent, 2010 yil.
3. Xolmirzaev, B. Qul Ubaydiy gʻazallari: tahlil va sharh. Samarqand, 2012 yil.
4. Yoqubov, D. Lirik tasvir va yor motivi Qul Ubaydiy gʻazallarida. Toshkent, 2015 yil.
5. Ergashev, N. Mumtoz sheʼriyatda sevgi va sogʻinch motivlari. Buxoro, 2008 yil.
6. Sobirov, F. Oʻzbekiston shoirlarining gʻazal janridagi ijodi. Toshkent, 2011 yil.
7. Murodov, T. Qul Ubaydiy va tasavvufiy gʻazal ijodi. Samarqand, 2014 yil.

8. Rahmatov, H. Lirik qahramon va yor tasviri: o'zbek mumtoz adabiyoti misolida. Toshkent, 2013 yil.
9. Saidov, R. Qul Ubaydiy g'azallari: badiiy tahlil. Buxoro, 2009 yil.
10. Qodirov, S. O'zbek mumtoz adabiyotida g'azal janri va uning rivoji. Toshkent, 2007 yil.
11. Tursunov, A. Qul Ubaydiy ruboiylari va yor tasviri. Samarqand, 2016 yil.
12. Xudoyberdiyev, M. She'riyat va sevgi motivlari: Qul Ubaydiy g'azallari. Toshkent, 2012 yil.
13. Rasulov, J. Mumtoz o'zbek g'azalining shakl va mazmuni. Buxoro, 2006 yil.
14. Yo'ldoshev, I. Qul Ubaydiy ijodida go'zallik va ma'naviy qadriyatlar. Toshkent, 2011 yil.
15. Tillaev, K. Qul Ubaydiy va o'zbek mumtoz she'riyati: tanqidiy tahlil. Samarqand, 2015 yil.